

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

Михайло Баймуратов ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
головний науковий співробітник
Інституту законодавства Верховної Ради
України

Володимир Ожерельєв,
аспірант кафедри філософії
Національного університету
«Одеська юридична академія»

УДК 341.01

Міжнародне публічне право і ноосфера: на шляху до створення єдиної аналітичної моделі

Мета сучасного міжнародного публічного права (далі – МПП) – це підтримання міжнародного правопорядку для запобігання різних можливих геополітичних кризових ситуацій воєнного, гуманітарного, екологічного, або іншого характеру, в світовій цивілізаційній системі.

Тому створення єдиної аналітичної моделі системи МПП і ноосфери, для здійснення міжнародно-правового моніторингу, можна назва-

ти однією з найважливіших задач в досягненні цієї мети. Характерною особливістю такого моніторингу є введення в єдину модель вихідних робочих параметрів: історичного часу і факторів середовища, які в природних умовах геополітичного і географічного ландшафту детермінували виникнення системи МПП. Це обов'язкова вимога для встановлення початкового стану системи ноосфери і подальшого визначення векторів

можливого розвитку системи МПП. Потреба у створенні такої моделі ілюструють історичні приклади розвитку МПП, особливо в Новітній час [1, с. 70-78], [2, с. 61-74].

Однак, в процесі вивчення наукових джерел з історії МПП, автори переконались, що вчені-правознавці до цих пір не прийшли до єдиної думки з часу утворення системи МПП. Також в своїх роботах фахівці застосовують різну лексику: наприклад «виникнення» або «становлення» МПП, щодо одних і тих же періодів часу в історії МПП [1, с. 46-48], [2, с. 33-61].

Усунення даного різночитання, яке пов'язане з особливостями процесів становлення і виникнення системи МПП, має велике значення для розробки достовірної моделі системи МПП і ноосфери.

Дотримуючись принципів дефініції, необхідно відзначити, що терміни «становлення» і «виникнення» відрізняються за смисловим змістом навантаженням. Так, «становлення», або розвиток, передбачає незавершений хронологічний процес, що триває, який передуює завершеному процесу народження, тобто «виникненню» [2, с. 33-61].

Отже, про становлення і наступне виникнення системи МПП можна говорити тільки в зв'язку з конкретним часом, по завершенню якого, регіональні міждержавні правові взаємини переросли в глобальні міждержавні відносини – в просторі нашої планети в цілому. Це визначає завершення початкової фази розвитку, або становлення, яка своїм кінцевим результатом, знаменує об'єктивний факт виникнення глобальної системи МПП, що охопила всю земну кулю.

Тому процес виникнення МПП, як світової системи, слід співвідносити з глобальним розділом світу між Іспанією і Португалією в 1494 році, якому у фазі становлення, передувала булла папи Сікста IV «Aeterni Regis» від 1481 року, а також булла «Inter Caetera» № 2 папи

Олександра VI Борджіа від 1493 року про поділ світу.

У 1494 році поділ світу перейшов в активну міждержавну фазу і був задокументований в міжнародно-правовій формі. Папська булла «Inter Caetera» № 2 від 1493 року послужила геополітичною основою для укладення 7 червня 1494 року Тордесільяського договору про поділ світу між Іспанією і Португалією. Цю дату, як вважає автор, слід визнати і «де-факто», і «де-юре», датою народження системи МПП, як глобальної системи. Час, який передував цій даті, був періодом становлення системи МПП, після якого проявилися характерні ознаки та документальні свідчення виникнення системи МПП, як всесвітньої інформаційно-правової структури на глобальному просторі ноосфери Землі [1, с. 58], [2, с. 33-62], [3, С. 60-61], [4], [5], [6, с. 23-24].

Можна стверджувати, що з часу свого виникнення, система МПП розвивалася, як відображення глобальних цивілізаційних процесів поділу світу, що йдуть вже протягом декількох сотень років у світовій – геополітичній системі, яка є однією з речових складових ноосфери (антросферою, або соціосферою).

Ноосферний підхід дозволяє зв'язати еволюцію системи МПП і простору ноосфери в процесі поділу світу і його освоєння. У ньому міститься основа для розробки ефективних методів моніторингу цивілізаційних геополітичних процесів і вдосконалення системи МПП. Дана тема в подібному аспекті в науковій юридичній літературі ще не розглядалася.

Система МПП, геополітична система світу і ноосфера в цілому, як одна з умовно позначених нами геосфер, за допомогою своїх структур взаємодіють між собою в єдиному глобальному просторі, що підтверджує доцільність розробки єдиної аналітичної, імітаційної, або змішаної моделі цього процесу [7, с. 6-9, 19, 25-26].

Необхідно нагадати, що геосферами ми називаємо глобальні компоненти в складі Землі, межі яких умовно визначені і виділені на різних рівнях її організації. У тілі Землі геосфери представляють собою систему концентричних тіл – сфер (суцільних або переривчастих), які і утворюють оболонкову структуру нашої планети. Згідно з науковими поняттями в просторових межах цих оболонок Землі взаємодіють геофізичні, геохімічні, геологічні, географічні, біологічні, економічні та соціальні об'єкти, а також правові об'єкти і суб'єкти [8, с.127, 132, 133, 137, 138].

Треба зазначити, що поняття «ноосфера», «антропосфера», або ж «соціосфера» – є тотожними. Однак термін «ноосфера», як сфера розуму, містить більш широкий – філософський сенс, ніж терміни «антропосфера», або «соціосфера», які визначають масштаби і межі сфери діяльності людини при освоєнні і перетворенні простору. Це відноситься, як до системи оболонок Землі – геосфер, як до космічного простору, так і до віртуального простору. Отже, простір антропосфери (соціосфери), як сфера матеріальної (речової) діяльності людини, – є складовою частиною її розумної (розумової) діяльності в ноосфері в цілому. Відповідно, процес поділу світу – процес перетворення простору в «антропосфері-соціосфері», а також становлення та еволюція системи МПП, нерозривні з загальними процесами в ноосфері [9, с. 186-188, 204-213], [10, с. 492].

Необхідно наголосити на тому, що аналіз змісту цих понять є об'єктивно необхідний для дотримання принципу дефініції при описі геополітичних і цивілізаційних еволюційних процесів з позиції ноосфери (системних геосферних принципів). Цього вимагає і процес правотворчості – вироблення і прийняття відповідних нормативних актів в системі МПП як інструментів несилового управління явищами і подіями на різних просторово-часових і

структурних рівнях ноосфери [11, с. 22], [12, с. 77-83].

В даний час в системі геосфер в складі ноосфери можна виділити окрему етнічну компоненту, яка стала популярна в західному світі в кінці ХХ століття під назвою «англосфера» [13, с. 1-29], [14], [15, с. 1-8], [16], [17], [18], [19], [20], [21].

Згідно з дослідженнями автора даної статті, зародок *англосфери* сформувався вже в пізньому Середньовіччі на фундаменті, так званої, *латиносфери* в руслі Сарагоського договору про поділ світу, укладеного між Іспанією і Португалією в 1529 році. Цим договором вже передували папські булли та двосторонні договори аналогічного змісту. Зокрема, була про поділ світу між Іспанією і Португалією папи Сікста IV «Aeterni Regis» від 1481 року. Наступна була, про поділ світу між Іспанією і Португалією «Inter Caetera» № 2 від 1493 року папи Олександра VI, ініціювала в 1494 році укладення між Іспанією і Португалією Тордесільяського договору про поділ світу, який, однак, не вирішив всі спірні питання. Тільки була папи Юлія II від 1506 року і Сарагоський договір, підписаний Іспанією і Португалією в 1529 році, всього лише на кілька десятиліть задовольнили інтереси обох сторін [1, с. 58], [3, С.60-61], [4], [5], [6, с. 23-24].

Логістика процесу поділу світу підтверджує, що *англосфера* є продуктом еволюції *латиносфери*, яка виникла в складі ноосфери вже в XV столітті, як результат експансії Іспанії і Португалії в світовому океані – захоплення ними нових територій по всій земній кулі [1, с. 46-48, 64], [10, с. 490-492]. Протягом декількох сотень років еволюції *латиносфери*, як речової складової ноосфери, від пізнього Середньовіччя і до теперішнього часу, відбулася повна функціональна і структурна заміна *латиносфери* – *англосферою* [18], [19], [20], [21].

Це супроводжувалося активним процесом розвитку системи МПП [2,

с. 59-65], [11, с. 13-16], [22, с. 78-79]. В результаті, *латиносфера*, як сфера перетворення геопростору, втратила домінантне становище в системі ноосфери Землі і її системні функції в процесі подальшого поділу світу перейшли до *англосфери* [1, с. 70-72].

Наведена хронологія і логіка подій вказує на те, що в даний час, при моніторингу геополітичної (цивілізаційної) системи, на основі ноосферного (геосферного) підходу і з урахуванням історичного досвіду, можна не тільки визначати, а й відповідно до мети задавати необхідні для вирішення конкретних геополітичних задач вектори розвитку системи МПП [23, с. 154-178].

За твердженням Срджана Вучетича, доцента Вищої школи суспільних і міжнародних відносин Університету Оттави (Канада), фахівця з теорії міжнародних відносин і американської зовнішньої політики, *англосфера* управляє світом. Він зазначає, що цей термін, який був введений в кінці ХХ століття, і озвучений на конференціях, які проводяться регулярно Гудзоновським інститутом стратегічних досліджень, став популярним у світі, особливо в англо-американських консерваторів і неоконсерваторів. Сам Вучетич відносить цей термін до групи держав, країн і товариств, що використовують англійську мову, які об'єднані мовою, цінностями і установами (в тому числі, звичайно, і правовими), пов'язаними з історичним досвідом Великої Британії [15, с. 1-8], [16], [17, с. 1-13].

Мабуть, до подібних структур традиційно можна віднести Британську співдружність, що об'єднує 16 держав, які раніше входили до Британської імперії, а також всю сукупність інших суб'єктів МПП, де фактичним або опосередкованим фінансовим донором є США.

Отже, *англосфера*, як глобальна система, перебуває в рамках західної цивілізації. На думку С. Вучетича, США і Велика Британія становлять «ядро» спільноти, яка включає і інші

англомовні держави, такі як Австралія, Канада, Нова Зеландія, Ірландія [15, с. 1-2], [16], [18], [19].

Однак автори цієї статті не згодні з вживанням С. Вучетичем поняття «ядро» в поєднанні з терміном «*англосфера*». Як вже зазначалось, *англосфера* виникла в процесі еволюції ноосфери на фундаменті *латиносфери*. Тому терміном, що характеризує функціональні і структурні особливості *англосфери* в цивілізаційній, геополітичній системі і системі ноосфери в цілому, автор вважає термін «оболонка», що є синонімом терміна «сфера», а держави, згадані С. Вучетичем, є важливими системноутворюючими компонентами цієї «оболонки», тобто *англосферою*.

Також, при дотриманні принципу дефініції, слід вивчити всі історичні аспекти формування системи МПП, які вплинули на вироблення норм МПП, що супроводжували і підтримують процес поділу світу: від папських булл і іспано-португальських договорів кінця XV – початку XVI століть, і до нашого часу, що в підсумку призвело до становлення сучасної *англосфери*.

Процес поділу світу – це процес перетворення глобального середовища проживання людини – екологічного простору нашої планети, який, починаючи з XV століття, активував розвиток системи МПП, що, в свою чергу, дозволило втілити результати поділу світу в правову форму [1, с. 46-48, 71], [3, с. 60-61], [10, с. 490-492], [11, с. 13-16]. Еволюція і диференціація просторової структури ноосфери, як далі покаже автор, привела її до переходу на новий – більш високий емерджентний рівень, в якому проявився синергізм геополітичних (цивілізаційних) процесів поділу світу і процесів розвитку системи МПП [24, с. 99].

Ретроспективний підхід в дослідженні всіх цих процесів, які відбувалися і відбуваються в єдиному просторовому континуумі нашої планети, дозволить приступити до створення єдиної функціональної

моделі еволюції системи МПП і ноосфери Землі. У ній також буде відображений діалектичний дуалізм права, що виражається в його онтологічному розподілі на природне і позитивне право [1, с. 70], [25, с. 29-30, 33-34].

Підтвердженням факту взаємодії в єдиному просторі «права на первинне заняття» і «права на подальше володіння» новими територіями, є морські експедиції, папські булли та міжнародні договори [1, с. 59, 64], [2, с. 61-62], [6, с. 23-24], [10, с. 490-492].

Вони служать ілюстрацією глобальних особливостей загального процесу вивчення, освоєння і поділу світу, до якого приступили Іспанія і Португалія в пізньому Середньовіччі в кінці XV і початку XVI століття [3, с. 60-61], [6, с. 18-24]. Нагадаємо, що він здійснювався на основі Тордесільяського договору 1494 року і Сарагоського договору 1529 року. Укладення цих двосторонніх договорів попередньо було схвалено папськими буллами: буллою «*Inter Caetera*» № 2 папи Олександра VI від 1493 року і буллою папи Юлія II від 1506 року відповідно [1, с. 58], [4], [5].

Всім цим подіям передувала експансія Османської імперії в Європу, яка в середині XV століття підвела ризику під процесом великого переселення народів з Азії в Європу, Персидськими війнами, військовими походами Олександра Македонського, завоюваннями Чингісхана, Хрестовими походами, розпадом Візантійської імперії і звільненням Піренейського півострова від маврів [10, с. 474-480]. Важливим наслідком експансії турків-османів у Європу, після взяття Константинополя і падіння Візантії, було порушення в XV столітті сухопутних торгових зв'язків з Індією і Китаєм, звідки в європейські держави надходили прянощі, тканини та інші необхідні для європейців товари [10, с. 545-547].

Порушення торгово-економічних сухопутних шляхів через «ядро»

Євразійського материка, які в той час перебували під контролем Російської держави і Османської імперії, активувало морську експансію Іспанії та Португалії навколо «ядра» Євразійського материка [3, с. 10, 54-60]. Це призвело до диференціації речової структури ноосфери і формування навколо «ядра» речової «оболонки» – латиносфери. Також в процесі диференціації структури ноосфери сформувалася «*еквіпотенціальна поверхня*» – віртуальна межа розділу між умовно певними «ядром» і «оболонкою», яка стала виконувати функцію віртуальної розподільчої мембрани [26, с. 54-56], [27, с. 860].

Особливо характерно те, що укладені в XV-XVI століттях між Іспанією і Португалією угоди про поділ світу, які були підтримані папськими буллами, мали економічну причину – порушення сухопутних торгових шляхів в Індію і Китай. Це дало потужний імпульс до розвитку системи іспано-португальських договорів по розділу світу і виникнення *латиносфери*. Географічні умови та економічні причини в цілому послужили домінуючим фактором, який вже в Новій історії дав поштовх до створення фундаменту сучасної системи МПП, еволюції просторової структури ноосфери Землі – перетворенню *латиносфери* в *англосферу* і встановлення примату англосаксонської системи права в міжнародних відносинах [1, с. 59, 64, 71], [14], [17], [18].

Це підтверджують морські експедиції кінця XV-початку XVI століття. У 1488 році португалець Бартоломеу Діаш відкрив мис Доброї Надії на південному краї Африки, а його співвітчизник Васко да Гама в 1497-1499 роках обігнув Африку, рухаючись на схід, увійшов в Індійський океан і досяг Індії. У 1492-1504 роках Христофор Колумб зробив на користь Іспанії кілька експедицій на захід і відкрив північноамериканські землі. Америго Вісупуччі, який в 1499-1504 роки був космо-

графом португальських експедицій, встановив в португальській зоні поділу світу координати південноамериканського континенту. Це дозволило Португалії закріпити за собою територію нинішньої Бразилії. Особливо важливу експедицію організував Фернан Магеллан, який в 1519 році очолив кругосвітнє плавання в західному напрямку, пройшов в Тихий океан, а відкриті ним землі в межах зони розділу з Португалією, оголосив територією Іспанії [1, с. 58], [3, с. 54-60], [6, с. 18-24, 39-59], [25, с. 28].

Міжнародно-правові наслідки всіх цих експедицій були документально зафіксовані і визнані обома сторонами. Одні експансії були схвалені Папою Олександром VI в 1493 році, а інші Папою Юлієм II в 1506 році. Наступні експансії, їх наслідки та умови подальшого поділу світу були відображені в іспано-португальському Сарагоському договорі від 1529 року [1, с. 64], [3, с. 60], [4], [5], [25, с. 28].

На зорі Нової історії, французи, англійці та голландці також включилися в гонку за підкорення нових земель [1, с. 59, 64], [25, с. 30-35]. Наприклад, голландська і англійська Ост-індські компанії, незважаючи на конкурентну боротьбу на Сході, спільними зусиллями ліквідували португальське регіональне панування в Індонезії [25, с. 28-29]. Цей процес ілюструє історія укладення англо-голландських договорів від 1619 і 1623 років. Лондонський договір 1824 року завершив процес територіального розмежування англійських і голландських володінь в Індії і Південно-Східній Азії і привів до Суматранського договору 1871 року, який врегулював англо-голландські відносини в цьому регіоні. У 1884 році конгрес в Берліні, визначив правові поняття колонізації і «нічийної» території (*terra nullius*) [2, с. 62-73], [11, с. 37-41], [25, с. 30-35].

Є примітним, що в XVII столітті Англія, за угодою з Російською державою, намагалася освоїти Північ-

ний морський шлях. Це дозволило б досягти Китаю та інших країн Азії через Берингову протоку, що розділяє Чукотку та Аляску, однак ця експедиція зазнала невдачі.

Логістика цих глобальних процесів в контексті еволюції ноосфери підтверджує формування «оболонкової» структури самої ноосфери, яка природним чином виникає щодо «ядра» суб'єктів МПП Старого Світу, характерним представником яких в Новій історії була Російська держава, потім Російська імперія, а вже в Новітньої історії – спочатку Союз РСР, а після його розпаду Російська Федерація.

За період часу з 1580 по 1640 роки росіяни відкрили для себе і підкорили практично весь Сибір, а потім на сході вийшли до Тихого океану. Уже в Новітньої історії – після завершення в Росії в 1922 році Громадянської війни, почалася активна робота з освоєння Північного морського шляху, який завжди мав стратегічне значення. Так розвивався процес еволюції «ядра» ноосфери, укладеного в «оболонку», утворену при розділі світу в руслі глобальних цивілізаційних процесів. У формуванні та реструктуризації *латиносфери* – майбутньої *англосфери* – на першому етапі в пізньому Середньовіччі брали участь Іспанія та Португалія, на наступному етапі – Нової історії – Голландія, Англія і Франція, а на завершальному етапі – в Новітньої історії – США [2, с. 62-73], [3, с. 60-61], [11, с. 37-45], [12, с. 77-83], [25, с. 28-29, 32].

У період Кримської війни 1853-1856 років, промислово-розвинені європейські держави – Англія, Франція, Іспанія, а також Туреччина, атакували територію Російської імперії по всьому периметру її кордонів: на півдні, півночі, сході і заході.

Подібна ситуація виникла і в період Громадянської війни в Росії в 1918-1922 роки з подальшими військовими діями провідних світових держав: Німеччиною на заході; країнами Антанти – Францією на півдні

і Англією на півночі; США і Японією на сході; тобто знову по всьому периметру кордонів Росії.

В контексті авторського дослідження дана хронологія, що підтверджує існування процесу еволюційної динаміки «еквіпотенційної поверхні» в структурі ноосфери, яка розділяє «ядро» і «оболонку» ноосфери [28, с. 456, 674]. Фактично цю віртуальну «поверхню» можна виділити в структурі ноосфери вже до кінця XV-початку XVI століття, що пов'язано з підписанням Тордесільяського договору 1494 року про поділ світу і Сарагоського договору 1529 року [4], [5]. І ця «поверхня», як гомеоморфізм (топологія), визначена автором по теперішній час.

Вітчизняна війна 1812 р в Росії, а також Велика Вітчизняна війна 1941-1945 рр. в СРСР, за своїми підсумками запобігли переходу євразійського Російського імперського «ядра» під юрисдикцію наполеонівської Франції або гітлерівської Німеччини відповідно.

Ще до 1-ї Світової війни – на заході Нової історії, Німеччина викупила окремі «заморські» володіння, які належали іншим колоніальним державам, проте втратила їх за підсумками цієї ж війни. У Новітній історії – після завершення 2-ї Світової війни – при розпаді світової колоніальної системи сформувалися незалежні Індія і комуністичний Китай, які, в даний час, спільно з Російською Федерацією склали стійке матеріальне «ядро» сучасної ноосфери. Це призвело до збільшення числа суб'єктів МПП в «ядрі», розширенню його географічного простору і зростання біосоціального потенціалу «ядра».

На основі наведених даних і з урахуванням латентних тенденцій розвитку, які неявно присутні, але грають активну роль в сучасному геополітичному процесі, і, звичайно ж, у розвитку системи МПП, слід зазначити, що четвертої компонентою, так званого «ядра» ноосфери, в

доступному для огляду майбутньому має стати Європейський Союз.

Своєю чергою, можна дійти висновку, що саме *англосфера*, як найбільш активна цивілізаційна компонента, становить основу речової «оболонки» сучасної ноосфери. В даний час США і Велика Британія є наступниками Іспанії та Португалії, які приступили до поділу світу ще в XV столітті [3, с. 54-55], [4], [5], [13, с. 1-29], [18], [21].

У світлі цих уявлень стає зрозумілим нестримне, але природне прагнення Великої Британії до виходу зі складу ЄС, а також намір США побудувати розділову стіну на кордоні з Мексикою [13, с. 1-29], [14], [15, с. 1-8], [16], [17], [18], [19], [20], [21].

Отже, в кінці XV- на початку XVI століть, при повній підтримці Іспанії і Португалії в розділі світу Римськими Папами – Олександром VI і Юлієм II, весь світ за межами Євразійського материка, який був «ядром» ноосфери, виявився ув'язаним у зовнішню оболонку ноосфери – латиносферу [10, с. 490-492]. Це ініціювало процес формування «цибулинної» речової структури ноосфери. Весь простір – на суші і на морі, який знаходився в межах цієї «оболонки», взяли під контроль Іспанія і Португалія, що і було закріплено папськими буллами і двосторонніми іспано-португальськими договорами [1, с. 58-59, 64], [6, с. 23-24], [25, с. 28-29].

Точкою сингулярності (від лат. Singularis – єдиний, особливий) в світовій історії, після проходження якої вектор еволюції «оболонки» ноосфери змінив напрямок її розвитку, була загибель Іспанської армади в 1588 році після спроби захоплення іспанцями Британських островів, що призвело до подальшого тріумфу Британської імперії – перетворенню *латиносфери* в *англосферу* [6, с. 44], [25, с. 28-29].

Закономірно, що весь подальший розвиток світової цивілізаційної системи, як речової складової ноо-

сфери, а також становлення *англосфери*, було детерміновано саме цими вихідними умовами, які можна описати топологічними (математичними) образами в контексті системи геосфер, цілком коректними для аналізу процесів, які існують у світовій системі в цілому [10, с. 490-492], [29, с. 56-70].

Для опису та візуалізації просторових геополітичних процесів щодо *еквіпотенційної поверхні*, що розділяє «ядро» і «оболонку» ноосфери, які корелюють з системою МПП, з точки зору топології не обов'язково, щоб *еквіпотенціальна поверхня* була геометрично правильною форми у вигляді сфери. Достатньою умовою є, щоб вона була компактним гладким різноманіттям гомеоморфним 2-мірній сфері, тобто різноманіттям, що є диференційованим – підбагатоманітністю в системі оболонок Землі – геосфер [29, с. 56-70, 77-100].

Автори вважають, що всі цивілізаційні процеси, а також історичні факти, відображені в міжнародно-правових документах, і, викладені в цій статті, в поєднанні з відомими фахівцям принципами і традиціями МПП, підтверджують доцільність розробки єдиної аналітичної моделі ноосфери і МПП. Просторова структура такої «оболонково-ядерної», або ж «цибулинної» моделі, буде в достатній мірі відображати природний геополітичний світоустрій, природні процеси нормотворчості в системі МПП і цивілізаційні процеси в цілому, що протікають на матеріаль-

них структурах ноосфери [2, с. 61-73], [30, с. 18, 28-32, 55-56, 127, 138, 147, 153].

Модель, що пропонується, призначена для попереднього міжнародно-правового управління геополітичними процесами в ноосфері відповідно до даних, що характеризують динамічний стан *еквіпотенційної поверхні* в її структурі [11, с. 22], [31, с. 516-517]. Ці дані можуть бути отримані при здійсненні моніторингу процесу взаємодії «ядра» ноосфери і її «оболонки», головною компонентою якої є *англосфера* [14], [15, с. 1-8], [16], [20], [30, с. 13-16].

Метою попереджувального управління виступає запобігання процесу імпульсії / (англ. *implosion*) – вибух, спрямований всередину, на протидію вибуху, спрямованому зовні (англ. *explosion*) / речової структури ноосфери внаслідок зовнішнього надлишкового «геополітичного тиску», спрямованого від периметра «оболонки» до центру «ядра» системи, з подальшим катастрофічним стисненням і техногенним вибухом «ядра» системи [23, с. 154-178], [28, с. 238]. Це, у відсутності управління структурою ноосфери превентивними міжнародно-правовими методами, регулюючими баланс сил, може привести до руйнування «оболонки» ноосфери – її головною компоненти *англосфери*, і, як наслідок, до технологічного, а потім і гуманітарного колапсу всієї ноосфери, тобто до деградації глобальної цивілізаційної системи нашої планети.

Список використаних джерел

1. *Международное право: учебник* / отв. ред. А. Н. Вылегжанин. 2-е изд. – М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2010. 1003 с.
2. *Баймуратов М. А.* Международное публичное право: Учебник. Х.: ООО «Одиссей», 2007. 704 с.
3. *История Средних веков: В 2 т. Т. 2: Раннее Новое время: Учебник* / Под ред. С.П. Карпова. – 6-е издание. М.: Изд-ва Моск. ун-та; Изд-во «Печатные Традиции», 2008. 432 с.

4. *Испано-португальские* договоры о разделе колониальных владений в 15-18 веках // Нац. политическая энциклопедия [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://politike.ru/termin/ispano-portugalskie-dogovory.html>
5. *Испано-португальские* договоры о разделе колониальных владений в 15-18 веках // Большая российская энциклопедия [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://bigenc.ru/world_history/text/2024326
6. Магидович И. П., Магидович В. И., Очерки по истории географических открытий. В 5-и т. Т. 2. Великие географические открытия (конец XV – середина XVII в.). 3-е изд., перераб. и доп. М.: Просвещение, 1983. 399 с.
7. Самарский А. А., Михайлов А. П., Математическое моделирование: Идеи. Методы. Примеры. 2-изд., испр. М.: ФИЗМАТЛИТ, 2005. 320 с.
8. Круть И. В., Введение в общую теорию Земли. Уровни организации геосистем. М., Мысль, 1978. 367 с.
9. Ивакин А. А. Повесть о бытии: мыслящем и мыслимом: Монография. Одесса: «Феникс», 2016. 296 с.
10. *История Средних веков*: В 2 т. Т. 1: Раннее Новое время: Учебник / Под ред. С.П. Карпова. 6-е издание. М.: Изд-ва Моск. ун-та; Изд-во «Печатные Традиции», 2008. 681 с.
11. *Міжнародне право: підручник* / Ліпкан В. А., Антипенко В. Ф., Акулов С. О. та ін. / заг. ред. В. А. Ліпкана. К.: КНТ, 2009. 752 с.
12. Буткевич В. Г., Мищик В. В., Задорожний О. В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В. Г. Буткевича. К.: Либідь, 2002. 608 с.
13. James C. Bennett, An Anglosphere Primer, copyright [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.explorersfoundation.org/archive/anglosphere_primer.pdf
14. Торстейнссон Халлдор. Англосфера – этапы формирования языковой империи [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://pandia.ru/text/77/314/36669.php>
15. Srdjan Vucetic. The Anglosphere. A Genealogy of a Racialized in International Relations. – Stanford University Press, 2011. 272 с.
16. Кизима С. Англосфера – глобальное управление человечеством? – 26.08.2012 – Новости Общества/Республика [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://news.21.by/society/2012/08/26/600517.html>
17. Srdjan Vucetic. The Anglosphere beyond Security. University of Ottawa. 13.04.18. 13 с. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://osf.io/6pwnb/download/>
18. Andrew Mycock, Ben Wellings. The Anglosphere: Past, present and future. Published in British Academy Review, No. 31 (Autumn 2017) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.thebritishacademy.ac.uk/anglosphere-past-present-and-future>
19. Michael Kenny, Andrew Mycock, Ben Wellings. The Anglosphere and its Others: The English-speaking Peoples in a Changing World Order. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.thebritishacademy.ac.uk/events/anglosphere-and-its-others-english-speaking-peoples-changing-world-order>
20. Gareth Evans. The Anglosphere illusion. © Project Syndicate, 2016. The Japan Times [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2016/02/23/commentary/world-commentary/the-anglosphere-illusion#.XFQyZ9IzbIV>
21. John C. Hulsman. The Anglosphere: is Britain's past, present and future: Let's embrace it post-Brexit [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.cityam.com/246025/anglosphere-britains-past-present-and-future-lets-embrace>
22. *Международное публичное право: учеб.* /Л. П. Ануфриева, К. А. Бекашев, Е. Г. Моисеев, В. В. Устинов и др.; отв. ред. К. А. Бекашев. – 5-е изд. М.: Проспект, 2009. 1008 с.
23. *Глобальное управление возможности и риски* / Отв. ред. В. Г. Барановский, Н. И. Иванова. М.: ИМЭМО РАН, 2015. 315 с.
24. Пригожин Илья, Стенгерс Изабелла. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. – М. Эдиториал УРСС, 2000. 312 с.

25. Богатырёв, В. В. Международное право: учеб. пособие / В. В. Богатырёв. Владимир: Изд-во ВлГУ, 2016. 276 с.
26. Элементарный учебник физики: Учеб. пособие. В 3 т./ Под ред. Г. С. Ландсберга: Т. 2. Электричество и магнетизм. 12-е изд. М.: ФИЗМАТЛИТ, 2001. 480 с.
27. Физический энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Проханов. Ред. кол. Д. М. Алексеев, А. М. Бонч-Бруевич, А. С. Боровик-Романов и др. М. Сов. Энциклопедия, 1983. 929 с.
28. Математическая физика: Энциклопедия. / Гл. ред. Н. Л. Фаддеев. М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. 691 с.
29. Фоменко А. Т. Наглядная геометрия и топология. Математические образы в реальном мире. 2-е изд. М.: Изд-во Моск.ун-та, Изд-во «ЧеРо», 1988. 416 с.
30. Мулен Э. Кооперативное принятие решений. Аксиомы и модели. Пер. с англ. М.: Мир, 1991. 464 с.
31. Зорич В. А. Математический анализ. Часть 1. Изд. 2-е, испр. и доп. М.: ФАЗИС, 1997. 554 с.

Баймуратов М. О., Ожерельев В. П. Міжнародне публічне право і ноосфера: на шляху до створення єдиної аналітичної моделі

Для аналізу процесів взаємодії системи міжнародного публічного права (МПП) з суб'єктами світової геополітичної системи в глобальному просторі нашої планети автор вперше в юридичній практиці в цілях моніторингу правотворчої діяльності пропонує застосувати ноосферний підхід.

Геополітичний процес поділу світу, який йде вже на протязі декількох сотень років - починаючи з XV століття н.е., сформував складну матеріальну «оболочечно-ядерну» - «цибулинних» біосоціальну структуру в просторі сучасної ноосфери. Небезпека деструкції ноосфери, яка може привести до цивілізаційного колапсу, вказує на необхідність міжнародно-правового моніторингу цих процесів. З цією метою автор припускає створення єдиної аналітичної, імітаційної, або смешенной моделі ноосфери і системи МПП, і, відпрацювання на ній методів попереджувального міжнародно-правового управління цивілізаційними процесами для запобігання можливої деструкції ноосфери.

Ключові слова: ноосфера, англосфера, міжнародне право, аналітична модель, поділ світу, випереджаюче управління.

Баймуратов М. А., Ожерельев В. П. Международное публичное право и ноосфера: на пути к созданию единой аналитической модели

Для анализа процессов взаимодействия системы международного публичного права (МПП) с субъектами мировой геополитической системы в глобальном пространстве нашей планеты автор впервые в юридической практике в целях мониторинга правотворческой деятельности предлагает применить ноосферный подход.

Геополитический процесс раздела мира, который идёт уже на протяжении нескольких сотен лет – начиная с XV столетия н.э., сформировал сложную вещественную «оболочечно-ядерную» – «луковичную» биосоциальную структуру в пространстве современной ноосферы. Опасность деструкции ноосферы, которая может привести к цивилизационному коллапсу, указывает на необходимость международно-правового мониторинга этих процессов. В этих целях автор предполагает создание единой аналитической, имитационной, либо смешенной модели ноосферы и системы МПП, и, отработки на ней методов упреждающего международно-правового управ-

ления цивилизационными процессами для предотвращения возможной деструкции ноосферы.

Ключевые слова: ноосфера, англосфера, международное право, аналитическая модель, раздел мира, упреждающее управление.

Bajmuratov M., Ozherelev V. International public law and noosphere: on the pitch before the single analog models

For the analysis of the processes of the system of international public law (WFP) with the subdivisions of the light of the geopolitical system in the global space of our planet, the author is first in the legal practice in monitory of the law of the world on the legal basis in the legal framework for the development of legislation on the development of the system on the legal basis in the legal framework of the legal framework for the development of the system in the framework of the legal framework on the legal framework in the development of the legal framework on the legal basis in the legal framework of the legislation on the development of the legal system on the legal basis in the legal framework of the legislation on the development of the system on the legal basis on the legal basis in the legal framework on the legal basis in the legal framework on the development of legislation on the development of the system on the legal basis in the legal framework of the legislation on the development of the system on the legal basis on the legal basis in the legal framework on the development of legislation on the basis of the legal framework on the legal basis in the legal framework on the development of legislation on the development of the system on the legal basis in the legal framework of the legal framework on the development of the legal system

The geopolitical process is well known, which is already on the way from hundreds of years - starting from the XVth century, forming a "shell-core" - "cybulinic" biosocial structure in the vast space of the spherical noosphere. Nebospeka destrukttsii noosphere, yak mozhe lead to the civil colapse, an order for the need for international legal monitoring of the processes. By the way, the author of the allowance of the conjugation of the anonymous

Key words: noosphere, anglosphere, international law, analogous model, under the light of soviet, viperedjajuche management.